

Porozumienie
dla Bezpieczeństwa
w Budownictwie

STANDARD BHP

18.5

ODZIEŻ I OBUWIE

Standard ten zawiera minimum wymagań w zakresie bezpieczeństwa pracy, jakie powinny spełniać odzież i obuwie stosowane przez pracowników realizujących prace na rzecz jednostek Porozumienia dla Bezpieczeństwa w Budownictwie.

UWAGA

Dostarczenie pracownikom odzieży i obuwia roboczego, przewidzianych do stosowania na danym stanowisku i spełniających wymagania określone w Polskich Normach, jest obowiązkiem pracodawcy. Pracodawca powinien zadbać, by były one stosowane zgodnie z przeznaczeniem. Brak odzieży i obuwia roboczego lub stosowanie odzieży i obuwia roboczego niespełniających wymagań Polskich Norm naraża pracowników na urazy oraz może stwarzać dodatkowe zagrożenia skutkujące wypadkami.

W przypadku pytań lub wątpliwości skontaktuj się z najbliższym specjalistą BHP.

Standard ten:

- zawiera wymagania wynikające z prawa i norm polskich oraz wewnętrznych uregulowań Porozumienia dla Bezpieczeństwa w Budownictwie,
- jest obligatoryjny dla wszystkich jednostek Porozumienia dla Bezpieczeństwa w Budownictwie,
- pomaga zapewnić bezpieczne i skuteczne praktyki podczas prac.

A. WSTĘP

1. Pracodawca ma obowiązek dostarczać pracownikom nieodpłatnie odzież i obuwie robocze oraz egzekwować ich stosowanie zgodne z przeznaczeniem.
2. Odzież, obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej dostarczane pracownikom są własnością pracodawcy.
3. Środki ochrony indywidualnej opisane zostały w standardzie szczegółowym „18.4 Osobiste – sprzęt i ochrony indywidualne”.
4. Dostarczenie pracownikom odzieży i obuwia roboczego jest konieczne, gdy odzież własna pracownika może ulec zniszczeniu lub znacznemu zabrudzeniu bądź gdy istnieje potrzeba spełnienia wymagań technologicznych, sanitarnych lub bezpieczeństwa i higieny pracy.
5. Pracodawca ustala rodzaje środków ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwia roboczego, których stosowanie na określonych stanowiskach jest niezbędne ze względu na ustalenia zawarte w punkcie A1 niniejszego standardu oraz gdy występuje konieczność zabezpieczenia pracownika przed działaniem niebezpiecznych i szkodliwych dla zdrowia czynników występujących w środowisku pracy.
6. Należy ustalić dokument określający:
 - podział na stanowiska pracy (rodzaj wykonywanych czynności),
 - rodzaj odzieży roboczej i obuwia oraz środków ochrony indywidualnej przysługujących zatrudnionym na tych stanowiskach pracownikom,
 - okresy używalności dla każdego ustalonego rodzaju odzieży i obuwia roboczego oraz środków ochrony indywidualnej.

7. Pracodawca nie może dopuścić pracownika do pracy bez środków ochrony indywidualnej oraz odzieży i obuwia roboczego, przewidzianych do stosowania na danym stanowisku.
8. Za zaopatrzenie pracownika w należną mu odzież ochronną, obuwie robocze oraz środki ochrony indywidualnej odpowiada jego bezpośredni przełożony.

B. ODZIEŻ

1. Odzież robocza i ochronna jest podstawowym środkiem ochrony przed zagrożeniami występującymi w procesie pracy.
2. Odzież robocza to odzież zabezpieczająca lub zastępująca odzież własną pracownika, chroniąca tylko przed zabrudzeniem się substancjami nieszkodliwymi dla zdrowia, przyspieszonym niszczeniem odzieży osobistej oraz stosowana, gdy wymagana jest czystość wytwarzanego produktu.
3. Odzież ochronna ma za zadanie okrywanie lub zastępowanie odzieży osobistej pracownika oraz zabezpieczanie go przed jednym lub wieloma zagrożeniami występującymi na stanowisku pracy.
4. Odzież ochronną stosuje się podczas wykonywania konkretnych prac, gdy istnieje:
 - zagrożenie zranienia ciała bądź przeniknięcia szkodliwych substancji lub czynników przez skórę człowieka,
 - oddziaływanie na człowieka lub kontakt z wysoką lub niską temperaturą, ogniem, prądem elektrycznym, wilgocią, zagrożeniami mechanicznymi, biologicznymi lub innymi,
 - słaba widoczność stwarzająca dla zatrudnionych zagrożenia ze strony poruszających się pojazdów, maszyn i urządzeń lub przemieszczanych materiałów (Rys. 1).
5. Odzież ochronna podlega obowiązkowej certyfikacji. Po 1 maja 2004 roku odzież robocza została zaliczona do odzieży ochronnej, przy czym jej certyfikacji dokonuje sam producent lub importer, potwierdzając spełnienie wymogów Dyrektywy 89/686/EWG.
6. Zgodnie z Dyrektywą 89/686/EWG odzież ochronna w zależności od stopnia zagrożenia dzieli się na trzy kategorie:
 - a) kategoria I – odzież ochronna chroniąca przed minimalnymi zagrożeniami, takimi jak:
 - zabrudzenia nieszkodliwe dla zdrowia np. środki czystości o słabym działaniu, którego skutki są łatwo odwracalne,
 - uszkodzenia mechaniczne o powierzchniowych skutkach,
 - oddziaływanie gorących czynników o niewielkim stopniu zagrożenia,
 - czynniki atmosferyczne,
 - b) kategoria II – odzież ochronna niebędąca środkiem ochrony przed minimalnymi zagrożeniami (kategoria I), ani przed zagrożeniami życia lub zdrowia (kategoria III). Do tej kategorii zalicza się:
 - odzież chroniącą przed przecięciem,
 - odzież dla spawaczy,
 - odzież dla pracowników narażonych na kontakt z silnymi substancjami chemicznymi,
 - odzież ostrzegawczą,
 - c) kategoria III – odzież ochronna o złożonej konstrukcji, do ochrony przed zagrożeniami zdrowia lub życia pracownika. Do tej kategorii należą m.in.:
 - specjalistyczne kombinezony przeciwchemiczne,
 - odzież chroniąca przed promieniowaniem jonizującym, płomieniem, temperaturą powyżej 1000°C lub dużymi odpryskami gorących substancji,
 - odzież chroniąca przed niskimi temperaturami poniżej -500°C.
7. Odzież robocza jest obecnie zaliczana do odzieży ochronnej kategorii I.

Rys. 1. Odzież ochronna o podwyższonej widoczności

8. Wymagania dotyczące odzieży ochronnej określają Polskie Normy, m.in.:
 - odzież ochronna – wymagania ogólne PN-EN 340,
 - odzież ochronna dla spawaczy i osób wykonujących zawody pokrewne PN-EN 470-1,
 - odzież ostrzegawcza o intensywnej widzialności do użytku profesjonalnego PN-EN 471,
 - odzież ochronna przed deszczem PN-EN 343,
 - odzież ochronna dla użytkowników pilarek łańcuchowych, przenośnych PN-EN 381-5.
9. Pracodawca zapewnia pełen serwis związany z użytkowaniem odzieży ochronnej, tj.:
 - dostawę dla każdego pracownika należytą odzieży, spełniającą wymagania Polskich Norm oraz ustaleń wewnętrznych odnośnie jej kolorystyki oraz oznakowania,
 - wymianę odzieży przed ustalonym terminem jej zużycia w uzasadnionych sytuacjach, np. zniszczenie niezawinione przez pracownika, stwierdzona utrata jej właściwości ochronnych.

C. OBUWIE

1. Obuwie ochronne przeznaczone jest do ochrony stóp i nóg przed czynnikami zewnętrznymi, mogącymi powodować uszkodzenia mechaniczne, chemiczne, oparzenia lub przed działaniem ciepła, zimna i wilgoci.
2. Obuwie zazwyczaj chroni przed kilkoma rodzajami zagrożeń jednocześnie.
3. Stopień ochrony obuwia jest zależy głównie od:
 - materiałów użytych do jego wykonania,
 - konstrukcji obuwia,
 - wyposażenia w elementy dodatkowe, takie jak: podnoski, wkładki antyprzebiciowe, ochrona śródstopia lub kostki.
4. Obuwem roboczym nazywamy obuwie nieposiadające cech ochronnych, a przeznaczone jedynie do stosowania w miejscu pracy m.in. ze względu na wymagania: technologiczne, sanitarne, higieniczne bądź potrzebę ochrony własnego obuwia pracowników przed zniszczeniem lub zabrudzeniem.
5. Ze względu na konstrukcję obuwie ochronne dzielimy na następujące typy:
 - półbuty,
 - trzewiki,
 - buty,
 - buty do kolan,
 - buty z przedłużoną cholewką.
6. Ze względu na przeznaczenie obuwie ochronne dzielimy na obuwie chroniące przed:
 - czynnikami: chemicznymi, biologicznymi, mechanicznymi, termicznymi, atmosferycznymi,
 - porażeniem prądem elektrycznym,
 - wybuchem – przeznaczone do stosowania w atmosferze zagrożonej wybuchem,
 - efektem ESD (Electrostatic Discharge) – wyładowanie elektrostatyczne.
7. Ze względu na poziom zagrożeń, przed którymi obuwie powinno chronić, ustala się następujący podział obuwia:
 - obuwie bezpieczne – S „safety”,
 - obuwie ochronne – P „protective”,
 - obuwie zawodowe – O „occupational”.
8. Oznaczenia oraz cechy obuwia bezpiecznego, ochronnego oraz zawodowego określa Tabela 1.
9. Każda para obuwia powinna być oznakowana w sposób czytelny i trwały przez ostemplowanie lub wytłoczenie odpowiednich symboli.

10. Producent lub dystrybutor ma obowiązek dołączyć do każdej pary obuwia instrukcję obsługi w języku polskim, zawierającą m.in. informacje dotyczące jego właściwości ochronnych, stosowania, użytkowania, konserwacji i przechowywania.
11. Oznakowanie obuwia powinno zawierać (Rys. 3):
- rozmiar,
 - znak firmowy,
 - oznaczenie producenta,
 - datę produkcji – kwartał i rok,
 - kraj producenta,
 - numer odpowiedniej normy (EN 345, EN 346, EN 347),
 - oznakowanie symboli odpowiedniej kategorii ochronnej zgodnie z Tabelą 1,
 - oznakowanie dodatkowymi symbolami w zależności od dodatkowej właściwości ochronnej – Tabela 2.

Rys. 3. Obuwie ochronne

Klasa Materiał	Obuwie bezpieczne EN 345-1	Obuwie ochronne EN 346-1	Obuwie ochronne EN 347-1
Wszystkie materiały	SB – podstawowe właściwości (podnosek ochronny zabezpieczający palce przed uderzeniem z energią 200 J oraz zgnieciem z siłą 15 kN)	SB – podstawowe właściwości (podnosek ochronny zabezpieczający palce przed uderzeniem z energią 200 J oraz zgnieciem z siłą 10 kN)	OB – podstawowe właściwości
Klasa 1 Wszystkie materiały z wyjątkiem polimerów	S1: jak SB plus: • pięta zamknięta • właściwości antyelektrostatyczne • pochłanianie energii w obcasie	P1: jak PB plus: • pięta zamknięta • właściwości antyelektrostatyczne • pochłanianie energii w obcasie	O1: jak OB plus: • pięta zamknięta • podeszwa odporna na węglowodory • właściwości antyelektrostatyczne • pochłanianie energii w obcasie
	S2: jak S1 plus: • nieprzemakalność	P2: jak P1 plus: • nieprzemakalność	O2: jak O1 plus: • nieprzemakalność
	S3: jak S2 plus: • podeszwa odporna na przebicie • podeszwa z protektorem	P3: jak P2 plus: • podeszwa odporna na przebicie • podeszwa z protektorem	O3: jak O2 plus: • podeszwa odporna na przebicie • podeszwa z protektorem
Klasa 2 Polimery naturalne lub syntetyczne	S4: jak SB plus: • właściwości elektrostatyczne • pochłanianie energii w obcasie	P4: jak PB plus: • właściwości elektrostatyczne • pochłanianie energii w obcasie	O4: jak SB plus: • właściwości elektrostatyczne • pochłanianie energii w obcasie
	S5: jak S4 plus: • podeszwa odporna na przebicie • podeszwa z protektorem	P5: jak P4 plus: • podeszwa odporna na przebicie • podeszwa z protektorem	S5: jak S4 plus: • podeszwa odporna na przebicie • podeszwa z protektorem

Tabela 1

Symbol	Opis cechy szczególnej
P	Odporność podeszwy na przebicie z siłą 1100 kN
E	Pochłanianie energii w obcasie
C	Przewodność elektryczna
A	Antystatyczność
I	Obuwie izolujące elektrycznie
HI	Podeszwa izolująca od ciepła
CI	Podeszwa izolująca od zimna
WRU	Odporność cholewki skórzanej na absorpcję wody
HRO	Odporność podeszwy na kontakt z ciepłem
ORO	Odporność podeszwy na węglowodany
WR	Odporność na przemakanie na styku cholewy i podeszwy w obuwiu skórzanym
M	Odporność śródstopia na uderzenia
CR	Odporność cholewki na przecięcie
SRA	Odporność na poślizg – twarde podłoża typu przemysłowego wewnętrzne (np. posadzka z płytek w przemyśle spożywczym)
SRB	Odporność na poślizg – twarde podłoża typu przemysłowego wewnętrzne i zewnętrzne (np. posadzka z żywicy w przemyśle)
SRC	Odporność na poślizg – twarde podłoża różnego typu wewnętrzne i zewnętrzne

Tabela 2

D. EWIDENCJONOWANIE ODZIEŻY I OBUWIA

1. Wydawane pracownikom odzież i obuwie są ewidencjonowane na podstawie wewnętrznych procedur Jednostek Porozumienia dla Bezpieczeństwa w Budownictwie.